

Марина КАФТАН, Ірина КОСТЮК, Ксенія НОВІКОВА

УКРАЇНА І СВІТ: вступ до історії та громадянської освіти

Методичні матеріали для пілотування
у 6 класах експериментальних закладів
загальної середньої освіти

Урок 2

Київ · Світич · 2022

Урок 2. Зв'язок минулого і сучасності

Обґрунтування та особливості заняття

Це заняття є продовженням попереднього уроку.

Освітнє завдання заняття — актуалізувати знання та вміння, здобуті учнями у 5 класі та мотивувати учнів і учениць пригадувати матеріал і продовжувати вивчення курсу. Важливим завданням є продовжувати формувати наскрізні вміння, які є частиною освітніх результатів згідно Державного стандарту базової середньої освіти. Наскрізні вміння є частиною свідоцтва досягнень, тому спостереження за розвитком цих вмінь має бути завданням учителя протягом усього навчального року. Так само, як і інші вміння, визначені стандартом.

Матеріали заняття дозволять учням повторити частину історичних та громадянознавчих понять через роботу із зображеннями та текстом.

На уроці важливо створити дружню атмосферу, де учні почувалися б комфортно, адже частина з них може не мати відповідних знань через особливості навчання у другому півріччі 2021/2022 навчального року. Перший та вступний уроки мають стати для вчителя спробою діагностики наявних в учнів знань та вмінь для корекції навчального поступу учнів у 6 класі.

Пропонований зміст	<p>Актуалізація набутих знань і вмінь. Повторення основних громадянознавчих та історичних понять, сюжетів, дат, імен та ін. Формування наскрізних вмінь.</p>
Очікувані результати навчання	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • добирає приклади, які розкривають поняття / терміни, що використовуються в межах теми; • використовує в поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали; • читає з розумінням та формулює питання до тексту; • співпрацює з іншими заради успішного виконання завдань.
Пропоновані види навчальної діяльності	<p>Порівняння понять та підбір асоціацій або зображень до історичних та громадянознавчих понять, вивчених у 5 класі. Створення колективного колажу з сюжетів, дат, імен, понять, які вивчалися в 5 класі.</p>
Змістова лінія, що реалізується у ході вивчення теми	<p>Людина і суспільство. Людина і влада. Людина і світ уявлень та ідей.</p>

Хід уроку

Крок 1 (3-4 хв)

Якщо Ви працюєте у класі, проведіть *вправу “Молекули”* для відновлення емоційних зв'язків між дітьми та створення сприятливої атмосфери для роботи на уроці. Скажіть учням, що вони “атоми” і можуть вільно рухатись класною кімнатою. За командою вчителя/вчительки вони об'єднуються за допомогою обіймів по дві людини, потім по 4, потім по 6. Звертайте увагу, аби ніхто не залишився осторонь та за потреби самі “об'єднайтеся в молекулу” з групою учнів, якщо там не вистачатиме учасників чи учасниць. Можлива штовханина не повинна бентежити, адже діти будуть сміятися та намагатися виконати вправу якомога швидше. Не коментуйте результат, лише запитайте, чи змінився у них настрій і чому.

Якщо урок проводиться онлайн, то можна запропонувати учням піднімати руку чи використовувати відповідні команди (наприклад, у застосунку *Zoom*), відповідаючи на жартівливі питання. Наприклад, “Я люблю котів”, “Я люблю осінь”, “Мені подобається читати книжки”, “Я хочу вивчати історію”, “Я пікуюсь про членів родини” або інші на вибір вчителя залежно від особливостей групи учнів. Після завершення вправи також запитайте, чи змінився у них настрій і чому.

Крок 2 (8-10хв)

Оголосіть, що на уроці будете продовжувати пригадувати сюжети і поняття з курсу “Україна і світ” у 5 класі.

Запропонуйте завдання 1. Метою завдання є нагадати сюжети, з якими пов'язані подані зображенні (можуть бути й інші на вибір вчителя) та активізувати лексику курсу.

Зверніть увагу, що однозначно до минулого учні віднесуть зображення 1, 5, 7, а до сучасності — 2, 4, 8. Можливо, хтось до минулого віднесе фото 2, 3, 6, 9. Попросіть учнів коментувати свій вибір. За потреби нагадуйте, що саме зображене. Звертайте увагу на пояснення, наскільки вони аргументовані. Музей може бути як проявом вивчення минулого та і увагою сучасності до спадщини. Будівля Верховної Ради має бути свідченням української державності, яка має свою історію і т. п. Те саме стосується і скріншоту сторінки об'єднання ветеранів АТО і бойових дій. Можливо, хтось з учнів буде вважати це минулим і сучасним одночасно, адже для 10-тирічних дітей 8 років початку військової агресії Росії у 2014 році є більшою частиною їх життя. Будьте особливо уважними, якщо у класі є діти, чії батьки пов'язані із бойовими діями, або які мають травму перебування у зоні бойових дій чи є внутрішньо переміщеними особами.

Під час обговорення наголосіть, що сучасне стає минулим доволі швидко, і це залежить від того, чи події, явища вже минули, чи продовжують бути.

Крок 3 (10-15хв)

Запропонуйте виконати завдання 2, 3, 4 послідовно. Цей текст також поєднує історичні відомості та поняття, які притаманні громадянській освіті.

Сильні учні мають без ускладнень знайти слова *рада, парламент, демократія*. Можливо, дехто вкаже поняття *республіка, революція, громадяни, газета*.

Особливу увагу зверніть на виконання завдання 4 та нагадайте учням, що є тонкі (прості) та товсті (складні) запитання. Запропонуйте учням у парах визначити коректність та тип запитань одні в одних.

Крок 4 (10-12хв)

Робота над завданнями 5-6. За можливості виведіть на екран зміст підручника 5 класу (використайте матеріалі минулого уроку або [електронну версію підручника](#)). Це має допомогти пригадати загальний зміст, в якому можуть бути присутні запропоновані слова, імена і дати. Зверніть увагу, що не всі поняття можуть мати лише один зв'язок. Нагадайте, що 9 тис років тому – це період як давніх мисливців так і початку сільськогосподарської революції на різних територіях Землі.

За можливості уточнюйте значення тих чи інших понять. Допомагайте пригадувати контекст вживання імені чи поняття. Це сприятиме більш осмисленому вживанню лексики курсу.

Запитання 6 близьке за освітніми результатами до запитання 1.

Крок 5 (5-8 хв). Рефлексія уроку.

Запитайте учнів у фронтальному обговоренні, як вони розуміють тему уроку. Запропонуйте закінчити запропоновані речення. Не оцінюйте самих висловлювань, заохочуйте учнів брати активну участь в осмисленні власної діяльності. Використайте висловлювання учнів для формувального оцінювання як стартову позицію освітньої траєкторії у першому семестрі 6 класу. Зафіксуйте найбільш повні та коректні висловлювання та тих учнів, які не змогли виконати більше половини завдань уроку.